

ECUMENICAL PATRIARCHATE / ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

THEOLOGICAL LEGACY AND ECUMENICAL VISION:
A Conference in Memory
of Metropolitan John D. Zizioulas of Pergamon
ISTANBUL, NOVEMBER 5 - 7, 2024

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ:
Συνέδριον εἰς μνήμην
τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Δ. Ζηζιούλα
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, 5 - 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2024

WITH THE SUPPORT OF / ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΙΝ ΤΩΝ

ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ:

Συνέδριον εἰς μνήμην

τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Δ. Ζηζιούλα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ, 5 - 7 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 2024

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

THEOLOGICAL LEGACY AND ECUMENICAL VISION:

A Conference in Memory

of Metropolitan John D. Zizioulas of Pergamon

ISTANBUL, NOVEMBER 5 - 7, 2024

PROGRAM

Όργανωτική Έπιτροπή:

Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνας κ. Έμμανουήλ, Πρόεδρος
Σεβ. Μητροπολίτης Σηλυβρίας κ. Μάξιμος
Έντιμολ. Όμότιμος Καθηγητής Κωνσταντίνος Δεληκωσταντής
Έντιμολ. Καθηγητής Άριστοτέλης Παπανικολάου
Έλλογιμ. Δρ. Παντελής Καλαϊτζίδης

Γραμματεία:

Πανοσιολ. Διάκονος Οίκουμένιος Άμανατίδης
Έλλογιμ. Δρ. Νικόλαος Άσπρούλης

Organizing committee:

H.E. Elder Metropolitan Emmanuel of Chalcedon (Chair)
H.E. Metropolitan Maximos of Selyvria
Prof. Emeritus Konstantinos Delikostantis
Prof. Dr. Aristotle Papanikolaou
Dr. Pantelis Kalaitzidis

Secretariat:

Deacon Oecumenios Amanatidis
Dr. Nikolaos Asproulis

ΕΝΑΡΚΤΗΡΙΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

16.30-17.00: Χαιρετισμοί

17.00-18.00: Έναρκτήριος Όμιλία:
Ἡ Α.Θ.Π., ὁ Οἰκουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαῖος:

*Ἡ θεολογική παρακαταθήκη
τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Δ. Ζηζιούλα*

ΤΡΙΤΗ 5 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ

OPENING SESSION:

16.30-17.00: Greetings

17.00-18.00: Keynote Address:
His All Holiness the **Ecumenical Patriarch Bartholomew:**

*The theological legacy
of Metropolitan John D. Zizioulas of Pergamon*

TUESDAY, NOVEMBER 5

Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

Ἡ προσωπική, θεολογική καὶ πνευματική διαδρομή
τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα

Πρόεδρος: Ἐντιμολ. Ὁμότιμος Καθηγητής Κωνσταντῖνος Δεληκωσταντῆς

- 18.00-18.30: Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος Καθηγητής **Δημήτριος Λινός** (Ἱατρική Σχολή, Ἐθνικόν καί Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν):
*Γνωστές καί ἄγνωστες προσωπικές στιγμές
τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα*
- 18.30-19.00: Ἐλλογιμ. Δρ. **Νικόλαος Ἀσπρούλης** (Ακαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου):
*Ἀπό τόν π. Γεώργιο Φλωρόφσκι
εἰς τόν Μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη:
Συνέχεια καί ἀσυνέχεια*
- 19.00-19.30: Ὅσιοι. Ἱερομόναχος κ. **Νικόλαος Σαχάρωφ** (Ι. Μ. Τιμίου Προδρόμου, Essex, Ἡνωμένο Βασίλειο):
Ὁ Ἅγιος Σωφρόνιος τοῦ Essex καί ὁ Μητροπολίτης Περγάμου
- 19.30-20.00: Συζήτησις
20.00-21.15: Δεῖπνον

SESSION I:

The Theological and Spiritual Journey
of the Metropolitan of Pergamon John Zizioulas

Chair: Prof. Emeritus Konstantinos Delikostantis

- 18.00-18.30: Rev. Protopresbyter Prof. Dr. **Dimitrios Linos** (Athens Medical School):
*Known and unknown human moments
of Metropolitan of Pergamon, John Zizioulas*
- 18.30-19.00: Dr. **Nikolaos Asproulis** (Volos Academy for Theological Studies, Greece):
*From Fr. Georges Florovsky
to Metropolitan John of Pergamon:
Continuity and Discontinuity*
- 19.00-19.30: Rev. Hieromonk Dr. **Nicholas Sakharov** (Monastery of Saint John the Baptist, Essex, UK):
St. Sophrony of Essex and Metropolitan John of Pergamon
- 19.30-20.00: Discussion
20.00-21.15: Dinner

Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

Ἡ θεολογία ἐν διαλόγῳ
μετὰ τῆς συγχρόνου φιλοσοφίας καὶ τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ κόσμου
Πρόεδρος: Σεβ. Μητροπολίτης Σηλυβρίας κ. Μάξιμος

- 09.00-09.30: Πανιερ. Ἐπίσκοπος Πόζαρετς καὶ Μπρανιτσέβου **Ἰγνάτιος**
(Πατριαρχεῖον Σερβίας):
*Τό ζήτημα τῆς ὄντολογίας
εἰς τό ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα*
- 09.30-10.00: Ἐντιμολ. Ὁμότιμος Καθηγητής **Πασχάλης Κιτρομηλίδης** (Ἐθνικόν καί
Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν, Ἀκαδημία Ἀθηνῶν):
Ὁ Μητροπολίτης Περγάμου ὡς Ἀκαδημαϊκός
- 10.00-10.30: Συζήτησις
10.30-11.00: Διάλειμμα

SESSION II:

Theology in dialogue
with modern philosophy and the academic world
Chair: H.E. Metropolitan Maximos of Selyvria

- 09.00-09.30: H.G. Bishop **Ignatius** of Požarevac and Braničevo (Patriarchate of Serbia):
*Ontology in the work
of Metropolitan John Zizioulas of Pergamon*
- 09.30-10.00: Prof. Emeritus **Paschalis Kitromilides** (University of Athens,
Academy of Athens, Greece):
*Metropolitan of Pergamon
as a Member of the Academy of Athens*
- 10.00-10.30: Discussion
10.30-11.00: Break

Γ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

Σύγχρονες θεολογικές προκλήσεις
 εις τό ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα
 Πρόεδρος: Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. Ἐμμανουήλ

- 11.00-11.30: Ἐντιμολ. Καθηγητής κ. **Ἀριστοτέλης Παπανικολάου** (Κέντρο Ὁρθοδόξων Χριστιανικῶν Σπουδῶν, Πανεπιστήμιον Fordham, Ἡ.Π.Α.):
Μία προσωπική ἠθική: Ἡ Θεολογία τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου ὡς ἄξων τοῦ Κειμένου «Υπέρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς»
- 11.30-12.00: Ἐντιμολ. Δρ. **Κωνσταντῖνος Ζορμπᾶς** (Ὁρθόδοξος Ἀκαδημία Κρήτης):
Ἡ θεολογική θεώρησις τοῦ περιβάλλοντος εἰς τό ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου
- 12.00-12.30: Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Δρ. **Ἀμφιλόχιος Μήλτος** (Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου):
«Ὁ ἕνας καί οἱ πολλοί» καί «συλλογική προσωπικότης»: μία ἀναγκαία διάκρισις

12.30-13.15: Συζήτησις
 13.15-14.15: Γεῦμα
 14.15-15.30: Διάλειμμα

SESSION III:

Contemporary theological challenges
 in the work of the Metropolitan John Zizioulas of Pergamon
 Chair: H.E. Elder Metropolitan Emmanuel of Chalcedon

- 11.00-11.30: Prof. Dr. **Aristotle Papanikolaou** (Center of Orthodox Christian Studies, Fordham University, USA):
A Personal Ethics: Metropolitan John Zizioulas' theology as the axis of the document 'For the life of the world'
- 11.30-12.00: Dr. **Konstantinos Zorbas** (Orthodox Academy of Crete, Greece):
The theological view of the environment in the work of the Metropolitan of Pergamon
- 12.00-12.30: Rev. Archimandrite Dr. **Amfilochios Miltos** (Volos Academy for Theological Studies, Greece):
The 'One and the Many' and 'corporate personality': A necessary distinction
- 12.30-13.15: Discussion
 13.15-14.15: Lunch
 14.15-15.30: Break

Δ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

Τό βιβλικόν καί πατερικόν υπόβαθρον
τῆς θεολογικῆς σκέψεως τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου

Πρόεδρος: Δρ. Νικόλαος Κουρεμένος

- 15.30-16.00: Ἑλλογμ. Καθηγήτρια **Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη** (Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης):
Αἱ βιβλικαί καταβολαί τῆς θεολογίας τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου
- 16.00-16.30: Αἰδεσιμολ. Πρωτοπρεσβύτερος Καθηγητής **Ἀλέξιος Torrance** (Πανεπιστήμιον Notre Dame, Ἡ.Π.Α.):
Ἡ πατερική θεολογία εἰς τό ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα
- 16.30-17.00: Συζήτησις
17.00-17.30: Διάλειμμα

SESSION IV:

The biblical and patristic background
of the theological thought of the Metropolitan of Pergamon

Chair: Dr. Nikolaos Kouremenos

- 15.30-16.00: Prof. Dr. **Ekaterini Tsalamponi** (University of Thessaloniki, Greece):
The biblical background of Metropolitan John Zizioulas' theology
- 16.00-16.30: Rev. Protopresbyter Prof. Dr. **Alexis Torrance** (Notre Dame University, USA):
Patristic theology in the work of Metropolitan John (Zizioulas) of Pergamon
- 16.30-17.00: Discussion
17.00-17.30: Break

Ε΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

Τό Οίκουμενικόν Πατριαρχεῖον σήμερα
καί ἡ συμβολή τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου

Πρόεδρος: Ἐντιμολ. Ὁμότιμος Καθηγητής Πασχάλης Κιτρομηλίδης, Ἀκαδημαϊκός

- 17.30-18.00: Σεβ. Μητροπολίτης Γέρων Χαλκηδόνος κ. **Ἐμμανουήλ** (Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον):
Ἡ συμβολή τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου εἰς τήν προετοιμασίαν καί κατά τάς ἐργασίας τῆς Ἁγίας καί Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας (Κρήτη, 2016)
- 18.00-18.30: Σεβ. Μητροπολίτης Σηλυβρίας κ. **Μάξιμος** (Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον):
Πρωτεῖον καί Οἰκουμενικόν Πατριαρχεῖον
- 18.30-19.00: Ἐλλογιμ. Δρ. **Παντελεῖς Καλαϊτζίδης** (Ἀκαδημία Θεολογικῶν Σπουδῶν Βόλου):
Ὁ Ὑπερεθνικός χαρακτήρ καί ἡ οἰκουμενική ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως
- 19.00-19.45: Συζήτησις
19.45-21.00: Δεῖπνον

SESSION V:

The Ecumenical Patriarchate today
and the contribution of the Metropolitan of Pergamon

Chair: Prof. Emeritus Dr. Paschalis Kitromilides, Member of the Academy of Athens

- 17.30-18.00: H.E. Elder Metropolitan **Emmanuel** of Chalcedon (Ecumenical Patriarchate):
The contribution of Metropolitan John to the preparation and work of the Holy and Great Council of the Orthodox Church (Crete, 2016)
- 18.00-18.30: H.E. Metropolitan **Maximos** of Selyvria (Ecumenical Patriarchate):
Primacy and the Ecumenical Patriarchate
- 18.30-19.00: Dr. **Pantelis Kalaitzidis** (Volos Academy for Theological Studies, Greece):
The supranational character and the ecumenical mission of the Church of Constantinople
- 19.00-19.45: Discussion
19.45-21.00: Dinner

ΣΤ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

Ἡ συμμετοχή τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου
εἰς τοὺς διαχριστιανικούς διαλόγους
Πρόεδρος: Ἐλλογιμ. Καθηγήτρια Δρ. Αἰκατερίνη Τσαλαμπούνη

- 09.00-09.30: Rt Revd **Christopher Hill** (Ἐπίτιμος Ἐπίσκοπος, Ἐκκλησία τῆς Ἀγγλίας):
*Ὁ Μητροπολίτης Ἰωάννης καὶ ἡ Ἀγγλικανικὴ Κοινωνία:
Ἡ Διάσκεψις τοῦ Λάμπεθ, ὁ διάλογος μεταξύ Ἀγγλικανῶν καὶ Ὁρθοδόξων καὶ τὰ κείμενά του*
- 09.30-10.00: Σεβ. Μητροπολίτης Πισιδίας κ. **Ἰώβ** (Ὁρθόδοξος Συμπρόεδρος
τοῦ Ἐπισήμου Θεολογικοῦ Διαλόγου μεταξύ Ὁρθοδόξου
καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας, Οἴκουμενικόν Πατριαρχεῖον):
*Ἡ συμβολὴ τοῦ Μητροπολίτου Ἰωάννου Ζηζιούλα
εἰς τὸν διμερῆ διάλογο μεταξύ Ὁρθοδόξου καὶ Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας*
- 10.00-10.30: Συζήτησις
10.30-11.00: Διάλειμμα

SESSION VI:

The participation of the Metropolitan of Pergamon
in the inter-Christian dialogues

Chair: Prof. Dr. Ekaterini Tsalampouni

- 09.00-09.30: Rt Revd **Christopher Hill** (Honorary Assistant Bishop in the Diocese of
Gloucester, Church of England):
*Metropolitan John and the Anglican Communion:
Lambeth Conference, the Anglican – Orthodox Dialogue and its documents*
- 09.30-10.00: H. E. Metropolitan **Job** of Pisidia (Orthodox Co-President of the Official
Theological Dialogue between the Orthodox and the Roman Catholic Church,
Ecumenical Patriarchate):
*The contribution of Metropolitan John Zizioulas
to the bilateral dialogue between the Orthodox and the Roman Catholic Churches*
- 10.00-10.30: Discussion
10.30-11.00: Break

Ζ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

Ἡ συμμετοχή τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου
εἰς τήν Οἰκουμενικήν Κίνησιν

Πρόεδρος: Ὁ ἐν Λός Ἄντζελες Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος κ. **Μάξιμος**

- 11.00-11.30: Ἐλλογιμ. Καθηγητής κ. **Στυλιανός Τσομπανίδης** (Ἀριστοτέλειον Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης):
Ἡ συμβολή τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα εἰς τήν ἐξέλιξιν τοῦ ἐκκλησιολογικοῦ προβληματισμοῦ τοῦ Π.Σ.Ε.
- 11.30-12.00: Ἐλλογιμ. Καθηγητής **Martin Illert** (Πανεπιστήμιον Halle, Γερμανία καί «Πίστις καί Τάξις», Π.Σ.Ε.):
Ἡ θεολογική σύνθεσις τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα καί ὁ Προτεσταντικός κόσμος
- 12.00-12.30: Συζήτησις
- 12.30-14.00: Γεῦμα

SESSION VII:

The participation of Metropolitan John of Pergamon
in the Ecumenical Movement

Chair: H. G. Bishop Maxim in Los Angeles

- 11.00-11.30: Prof. Dr. **Stylianos Tsompanidis** (University of Thessaloniki, Greece):
The contribution of Metropolitan John Zizioulas of Pergamon to the development of the ecclesiological vision of WCC
- 11.30-12.00: Prof. Dr. **Martin Illert** (University of Halle, Germany & "Faith and Order", WCC):
Metropolitan John Zizioulas' theological synthesis and Protestantism
- 12.00-12.30: Discussion
- 12.30-14.00: Lunch

Η' ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

Οι θεολογικοί άξονες της σκέψεως του Μητροπολίτου Περγάμου Ιωάννου:
Άγια Τριάς, Πρόσωπον, Εύχαριστία και Έσχατα

Πρόεδρος: Έντιμολ. Καθηγητής Δρ. Αριστοτέλης Παπανικολάου

- 14.00-14.30: Έλλογ. Καθηγητής **Σταῦρος Γιαγκάζογλου** (Έθνικόν καί Καποδιστριακόν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν):
Ἡ Ἁγία Τριάς καί ἡ θεολογία τοῦ προσώπου εἰς τό ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα
- 14.30-15.00: Αἰδεσιμολ. Ὁμότιμος Καθηγητής **Paul McPartlan** (Καθολικόν Πανεπιστήμιον Ἀμερικῆς, Οὐάσιγκτον, Ἡ.Π.Α.):
Εὐχαριστία, Ἐκκλησία καί Ἐσχατολογία εἰς τήν θεολογίαν τοῦ Μητροπολίτου Ἰωάννου Ζηζιούλα
- 15.00-15.30: Ὁ ἐν Λός Ἄντζελες Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος κ. **Μάξιμος** (Πατριαρχεῖον Σερβίας):
Ἡ διαλεκτική ἱστορίας καί ἐσχάτων εἰς τό ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Ἰωάννου Ζηζιούλα
- 15.30-16.15: Συζήτησις
16.15-16.30: Διάλειμμα

SESSION VIII:

The theological axes of the thought of Metropolitan John of Pergamon:
Holy Trinity, Personhood, Eucharist and the Eschaton

Chair: Prof. Dr. Aristotle Papanikolaou

- 14.00-14.30: Prof. Dr. **Stavros Yangazoglou** (University of Athens, Greece):
The Holy Trinity and the theology of personhood in the work of the Metropolitan of Pergamon John Zizioulas
- 14.30-15.00: Rev. Msgr. Prof. Emeritus **Paul McPartlan** (The Catholic University of America, Washington, USA):
Eucharist, Church and Eschatology in Metropolitan John Zizioulas' Theology
- 15.00-15.30: H. G. Bishop **Maxim** in Los Angeles (Patriarchate of Serbia):
The dialectic of History and Eschaton in Metropolitan John Zizioulas' work
- 15.30-16.15: Discussion
16.15-16.30: Break

Θ' ΣΥΝΕΔΡΙΑ:

Ἐκκλησία καί Κόσμος ἐν διαλόγῳ
εἰς τό ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου
Πρόεδρος: Ἐλλογιμ. Δρ. Παντελῆς Καλαϊτζίδης

- 16.30-17.00: Ἐλλογιμ. κα **Μαρία Θάλεια Καρρά** (Ἐπιμελήτρια σύγχρονης τέχνης):
Τό Εἶναι ὡς Κοινωνία: Μία τεχνική οἰκολογικῆς ἐπιβιώσεως
- 17.00-17.30: Ἐλλογιμ. Δρ. **Πέτρος Παπασαραντόπουλος** (Συγγραφεύς, Ἐκδότης):
Μία θύραθεν θέασις τοῦ ἔργου τοῦ Ἰωάννου Ζηζιούλα
- 17.30-18.00: Ἐλλογιμ. Δρ. **Εὐδοξία Δελλῆ** (Ἀκαδημία Ἀθηνῶν):
*Θεολογία καί ἐπιστήμη εἰς τό ἔργον τοῦ Μητροπολίτου Περγάμου Ἰωάννου Ζηζιούλα.
Σύγχρονες προκλήσεις καί προοπτικές διαλόγου*
- 18.00-18.45: Συζήτησις
18.45-19.15: Συμπεράσματα
19.15: Δεῖπνον

SESSION IX:

Church and World in dialogue
in the work of the Metropolitan of Pergamon

Chair: Dr. Pantelis Kalaitzidis

- 16.30-17.00: Mrs **Maria Thalia Carras** (Curator of contemporary art):
Being as Communion: an ecological survival technique
- 17.00-17.30: Dr. **Petros Papasarantopoulos** (Writer, Publisher):
A secular view of John Zizioulas' work
- 17.30-18.00: Dr. **Eudoxia Delli** (Academy of Athens, Greece):
*Theology and science in the work of Metropolitan John Zizioulas of Pergamon.
Contemporary challenges and perspectives of dialogue*
- 18.00-18.45: Discussion
18.45-19.15: Conclusions
19.15: Dinner

